„SUMATRA.”

Van waar die naam? Vele antwoorden, waarvan de meeste zeer onbepaald, zijn op die vraag gegeven; men vindt ze het volledigst bijeenverzameld in *The history of Sumatra* door William Marsden, blz. 11 en volg. Alleen bij de voornaamste uitleggingen van den oorsprong van dien naam willen wij eenige oogenblikken stilstaan, en tevens er op wijzen in hoever zij waarschijnlijk of minder aannemelijk zijn.

Bij de oudste schrijvers vindt men geschreven *Sumoltra*, *Samotra*, *Zamatra* en *Sumatra*.

Eene eerste uitlegging is deze, dat de naam *Sumatra* eene samentrekking zou zijn van *Sama antara*. De beteekenis hiervan is dan: „tusschen beide.” Deze naam zou door zeevarenden aan dit eiland zijn gegeven, omdat het zich tusschen twee zeeën bevindt, namelijk tusschen de straat van Malacca en den Indischen Oceaan.

Hiertegen moeten wij inbrengen dat het moeielijk is van *Sama antara* of *Samantara* tot Sumatra te komen en tevens aanmerken dat in het Maleisch *Samantara* niet voorkomt in de beteekenis van *plaats*, maar slechts in die van *tijd*: *in den tusschentijd*, *terwijl*, *zoolang als*; in de beteekenis van tusschenplaats vindt men *perantaraan* en *pelantaraan*, eene beteekenis, die echter volgens H. von de Wall slechts aan eene vermeende afleiding van *antara* is toe te schrijven. Volgens dienzelfden Schrijver is het eigenlijke woord *Seantara*, dat weluidendheidshalve *Semantara* of *Samantara* geschreven wordt. (Vergelijk het Maleisch Nederlandsch Woordenboek samengesteld door wijlen H. von de Wall, Deel I, bl. 109 en volg.).

Deze aangevoerde uitlegging komt ons dus vrij onaannemelijk voor.

Volgens eene tweede uitlegging reeds gegeven door Reland, den bekenden Orientalist, en die wederom door hedendaagsche

schrijvers wordt gevolgd, onder anderen door W. P. Groeneveldt op het gezag van Chineesche reisverhalen, zou de naam *Sumatra* afkomstig zijn van Samadra of Samudra, benaming van een oud Maleisch rijkje, op de Noord-oostkust van Sumatra een weinig binnenwaarts gelegen, niet ver van Pasei en Tandjoeng Perlak (diamanten kaap). Dat eene aldus genoemde plaats vroeger op die hoogte heeft bestaan valt moeielijk te ontkennen; men kan ook niet verwerpen dat *Samadra*, waarvoor Ibn Battoeta reeds in 1346 *Samathra* schreef, gemakkelijk tot de benaming *Sumatra* aanleiding kan hebben gegeven. *Samadra* zelf ging echter later ten gronde, toen Atjeh in macht en aanzien toenam.

Deze uitlegging schijnt ons niet onaannemelijk, te meer daar een Nederlandsch-Indisch ambtenaar, die verleden jaar *Pasei* bezocht, niet ver van daar op den linkeroever van de rivier een kampong *Samudra* genaamd heeft aangetroffen. Het verwondert ons echter dat in dit geval de naam "*Sumatra*" tegenwoordig bij den inlander geheel onbekend is. Het is toch van algemeene bekendheid dat geen inlander zijn eiland met den naam van *Sumatra* noemen zal, zoo hij dien naam niet van Europeanen heeft geleerd. Indien nu vroeger een kleine Noord-Oostelijke Maleische staat aanzienlijk genoeg geweest ware om zijn naam te schenken aan het gansche eiland, dan kon bijna onmogelijk die Maleische naam bij den inlander verloren gaan. Men zegt daartegenover dat de inlanders, die het uitgestrekte Sumatra, dat zelfs door vele eilanden is omgeven, bewonen, hun land als een vasteland, als eene wereld op zichzelve beschouwen en zich tevreden houden met den naam te kennen van het gedeelte dat zij bewonen, zonder zich met verdere geographische vraagstukken bezig te houden. Doch hierop antwoorden wij dat, ofschoon het ten volle waar is dat de inlanders van Sumatra hun land als een vasteland, als een *tanah* tegenover de vele *poeloe's* die het omringen, beschouwen, zij evenwel toch een anderen algemeenen naam aan het gansche eiland hebben gegeven, een naam die aan de meeste Maleiers zeer goed bekend is. Op die inlandsche benaming van het gansche eiland komen wij aanstonds terug. Doch waarom, zoo vragen wij, hebben de Maleiers dan niet de voorkeur gegeven aan de bestaande inheemsche benaming *Sumatra*?

Wij houden dus deze tweede uitlegging voor aannemelijk, maar zoolang echter die afleiding door nader onderzoek niet

voldingend is bewezen, hellen wij meer over om een uitheemschen oorsprong voor den naam "*Sumatra*" te zoeken en wij vinden dien in de derde voorgestelde uitlegging van dien naam. Volgens deze is de naam *Sumatra* van Hindoe-oorsprong en samengesteld uit het Sanskrit voorvoegsel *soe* (su) beteekenende *goed*, *schoon*, en het Sanskrit woord *mātra* (latijn *metrum*) dat *maat* beteekent. De naam *Sumatra* zou dan beteekenen *goede mate* en door de omliggende volkeren aan dit eiland zijn gegeven om zijne groote uitgestrektheid; en waarlijk de Indiërs die de straat van Malacca op en neer voeren, moesten noodzakelijk hunne aandacht vestigen op de uitgestrektheid der schaars bevolkte kust, die zich op menig punt aan hun oog vertoonde.

Deze uitlegging wint nog in waarschijnlijkheid, wanneer wij, zooals Marsden terecht aanmerkt, er op letten hoeveel eigenamen en van Sumatra en van het naburige Malacca op Hindoe-oorsprong wijzen. Zoolang daarom geen andere uitlegging voldoende is bewezen, geven wij aan deze derde uitlegging de voorkeur.

De algemeene naam, door den inlander zelf aan Sumatra gegeven, is *Poeloe Pertja* of, zooals wij het in het Hollandsch zouden moeten vertalen, *Pertja*-eiland of liever nog *Gutta-percha*-eiland. Laten wij ook dien naam even uitleggen.

Pertja is de naam van den boom, die ons de *gutta percha* levert. In het Maleisch noemt men die gomsoort: *getah pertja*; want *getah* is de algemeene benaming voor het taaie gomachtige sap van boomen en planten, en daar de Engelschen gewoon zijn het Maleisch met Latijnsche karakters naar eigen spelwijze te schrijven, zoo hebben zij *getah pertjah* tot *gutta percha* vervormd.

Andere benamingen soms in het Maleisch aan het gansche eiland gegeven zooals *Indalas*, *Poeloe Mas* (goudland) gaan wij als minder belangrijk stilzwijgend voorbij.

Ziedaar in het kort samengevat de verklaringen zoowel van de Europeesche als inlandsche benaming van op één na het grootste eiland onzer Oost-Indische bezittingen.

DELI,
12 April 1882.

C. W. J. WENNEKER.